

Podceňované riziko bankovních vkladů

U bankovního vkladu je banka dlužníkem a vkladatel věřitelem (tj. zapůjčovatel). Bohužel banky jsou z podnikatelského hlediska křehkými dlužníky.

To má dva důvody:

(1) V žádném jiném odvětví nejsou ukazatele vlastního kapitálu trvale tak nízké, a naopak ukazatele dluhu (zadlužení) tak vysoké jako v bankovním sektoru. Více než 90 % typické bankovní bilance tvoří dluhy.

(2) Banky jsou jediným odvětvím, které je významně postiženo rizikem "Runs" svých vkladatelů (klientů), tedy svých věřitelů. Při Bank-Run se mnoho nebo všichni vkladatelé snaží vybrat své zůstatky (vklady) ve stejnou dobu. Je to ze strachu o bezpečnost svých peněz, zatímco kolem 95 % až 99 % těchto vkladů není v bance k dispozici v hotovostní, tedy okamžitě dostupné formě.

To může v krátké době (krátkém časovém úseku), často během několika dní, vést k likviditní nebo regulační platební neschopnosti banky.

Pravděpodobnost Bank-Run se s nástupem sociálních médií ještě zvýšila.

V posledních desetiletích a dříve zkrachovalo mnoho tisíc bank v průmyslových zemích po celém světě většinou v souvislosti s Bank-Run událostí.

Bankovní krachy jednotlivých bankovních institucí nebo bankovní krachy v rámci systémové bankovní krize jsou v určitém smyslu jako zemětřesení. Sice se vyskytují zřídka a jejich výskyt nelze spolehlivě předpovědět, ale že se vyskytují, je jisté. Poslední velká globální bankovní krize se stovkami formálních nebo de-facto bankovních krachů se odehrála v letech 2008 až 2011. Před půl rokem v březnu 2023 došlo k mini bankovní krizi, při níž zkolabovala jedna z největších bank v Evropě, Credit Suisse, a tři středně velké americké banky.

Proč bychom neměli sázet na Bank-Bailout (bankovní záchranu)

Přestože existují velké historické a strukturální otazníky ohledně bonity jednotlivých bank a stability bankovního sektoru, většina občanů vnímá bankovní vklady jako velmi bezpečné – pravděpodobně proto, že jejich volatilita, tedy kolísání hodnoty v čase, je nulová.

U investice do akcií tomu, jak známo není. Bankovní vklady jsou skutečně bezpečné z hlediska jejich nízké volatility. Bohužel však jsou velmi nejisté z hlediska jiného typu rizika, a to rizika selhání (rizika nesplácení).

Pokud jde o toto riziko selhání, mnoho investorů věří, že stát v případě bankrotu vždy banky zachrání, takže vkladatelé neutrpí škodu. Tak to bylo při globální bankovní krizi od roku 2008 nebo při mini bankovní krizi v březnu 2023. (Akcionáři a držitelé bankovních dluhopisů však

utrpěli ztráty v rozmezí 70 % až 100 %. V případě bank na Kypru přišli v roce 2012 o peníze také klienti bank).

Realistické posouzení pravděpodobnosti záchran bank ze strany státu však vypadá jinak.

Za prvé je naprosto jasné, že žádný západní stát nemá dostatečné finanční rezervy na to, aby v případě velké systémové bankovní krize zachránil všechny bankovní vklady nebo alespoň jejich převažující část.

Na příkladu Německa lze toto jednoduše ukázat: Souhrnné bankovní vklady v Německu dosáhly koncem roku 2022 přibližně 3 100 miliard eur. Tomu čelí roční státní rozpočet ve výši asi 2 000 miliard. Tyto prostředky jsou však již zcela rozplánovány na jiné účely, například na platy úředníků, údržbu veřejné infrastruktury a další státní výdaje. Tyto zdroje tedy nejsou k dispozici pro potenciální záchranu bank. (V ČR by to bylo obdobné jako v Německu).

Mohl by se stát zadlužit, aby mohl financovat masovou bankovní záchranu?

Bohužel ne. Dnes by bylo obtížné pro jakoukoli západní zemi financovat záchranu bank (záchrana bankovního sektoru se odborně označuje jako Bank-Bailout) pomocí dluhů v rámci velké systémové bankovní krize, protože míra zadlužení všech zemí je již na horní hranici a tuto horní hranici již nelze výrazně zvýšit.

Pokud by stát – bez ohledu na to, zda se jmenuje USA, Německo, Švýcarsko nebo Česko – poskytl (mimo bankovní krizi) formální neomezenou záruku ex ante za všechny vklady národních bank (ať formou ústního prohlášení člena vlády nebo ve formě zákona), ratingové agentury by kvůli tomuto gigantickému, nerealisticky splnitelnému „podmíněnému závazku“ (eventual claim) musely okamžitě výrazně snížit úvěrový rating dané země (snížit úvěrový rating příslušných státních dluhopisů). To by vedlo k výrazným cenovým poklesům stávajících státních dluhopisů – s pravděpodobně katastrofálními dopady na institucionální investory, jako jsou pojišťovny, penzijní fondy a banky, respektive na všechny, kdo tyto dluhopisy drží (vlastní).

Za druhé – ještě horší – by to výrazně zdražilo úroky nových dluhopisů vydaných (emitovaných) tímto státem. Zvýšené úrokové zatížení státního dluhu by ve skutečnosti mohlo po nějaké době vyvolat státní bankrot.

Protože tomu tak je, neexistují žádné formální státní záruky pro bankovní vklady, jako je tomu ve Švýcarsku nebo v EU, nebo jsou omezeny na "relativně malé" horní limity na jednoho bankovního klienta, jako je tomu v USA (250 000 dolarů na klienta).